

Delrapport 2 projekt Respondere

Halvtidsrapport lärande utvärdering

Samordningsförbundet Älv&Kust

2020-11-13

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	4
PROJEKTETS UTVECKLING	4
<i>Styrning och ledning</i>	4
<i>Metoder och kompetens</i>	5
<i>Påverkan av covid-19</i>	5
<i>Uppföljning och analys</i>	5
DELTAGARNAS UPPELVELSER.....	5
RESULTAT OCH ANALYS	6
IMPLEMENTERING	6
REKOMMENDATIONER.....	7
INLEDNING.....	8
BAKGRUND	8
<i>Syfte</i>	8
<i>Mål</i>	9
UTVÄRDERARNAS UPPDRAG	9
<i>Samhällsekonomisk effektutvärdering</i>	10
PROJEKTETS UTVECKLING.....	11
STYRNING OCH LEDNING	11
<i>Strategisk styrning</i>	11
<i>Operativ ledning</i>	12
PERSONAL OCH KAPACITET.....	13
METODER OCH KOMPETENS.....	13
<i>Evidens och relevans</i>	13
<i>Metoder</i>	14
<i>Kompetensutveckling</i>	15
<i>Utvärderingens bedömning</i>	15
TJÄNSTEDSIGN	15
PÅVERKAN AV COVID-19.....	16
HORISONTELLA PRINCIPER	18
PERSONALENS ERFARENHETER.....	20
UPPSTART AV GENOMFÖRANDEFASEN	20
UPPFÖLJNING OCH ADMINISTRATION	20
PROJEKTLEDNING ÄR SAMMANHÅLLANDE FAKTOR	21
ELEVHÄLSOTEAMEN.....	21
DELTAGARNAS ERFARENHETER.....	23
LIVET INNAN RESPONDERE.....	23
STÖDET FRÅN RESPONDERE	23
<i>Individanpassade insatser</i>	23
<i>Helhetssyn</i>	24
<i>Bemötande</i>	24
<i>Hjälp med myndighetskontakter</i>	24
<i>Aktivitet och kontinuitet är viktigt</i>	25

<i>Alla är inte nöjda</i>	25
JÄMSTÄLLDHET OCH LIKABEHANDLING	25
PÅVERKAN AV COVID-19	26
FRAMTIDSUTSIKTER.....	27
<i>Personlig utveckling</i>	27
<i>En väg mot ett självständigt liv</i>	27
<i>Alla mår inte bättre</i>	27
RESULTAT OCH ANALYS	29
STRUKTUR OCH UPPFÖLJNING	29
RESULTAT OCH EFFEKTER.....	29
<i>Deltagare</i>	30
<i>Deltagarnas nästa steg</i>	31
<i>Resurser och jämställdhet</i>	32
<i>Kompetenser och kategori av insatser</i>	34
<i>Indikatorsprojektet</i>	34
ÖVERGRIPANDE BEDÖMNING AV RESULTAT OCH EFFEKTER.....	35
IMPLEMENTERING	36
<i>Medvetenhet</i>	36
<i>Huvudmannaskap för en implementerad verksamhet</i>	36
<i>Förutsättningar i de tre samordningsförbunden</i>	37
<i>Tjänstedesign</i>	37
<i>Utvärderingens bedömning kring implementering</i>	38
REKOMMENDATIONER	39
AVSLUTNINGSVIS	40

Sammanfattning

Projekt Respondere riktar sig mot målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa som står långt ifrån arbetsmarknaden, med eller utan aktivitetsersättning. De flesta deltagarna kommer dock från målgruppen med aktivitetsersättning. Respondere är ett projekt som drivs i samverkan mellan tre samordningsförbund och Försäkringskassan. De tre förbunden är; Samordningsförbundet Älv&Kust (projektägare), Samordningsförbundet Insjöriket och Samordningsförbundet Göteborg (f.d. Göteborg Centrum). Verksamheten i projekt Respondere genomförs i tre delprojekt; Convinere, ACTivera och Från skola till arbetsliv. Projektet är delfinansierat av Svenska ESF-rådet inom utlysningen Ökade övergångar till arbete och studier, Programområde 2 – Ökade övergångar till arbete med specifikt mål att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden.

Utvärderingen visar att projektet är välskött och att resultaten till stor del visar på en god stegförflyttning mot arbetsmarknaden för deltagarna. Däremot når i dagsläget inte projektet upp till målet för andelen deltagare som ska nå hela vägen fram till arbete eller studier. Målet för ”arbete och studier” är 40 procent. Projektet når till och med augusti 2020 upp till 23 procent och har därmed en bra bit kvar upp till målet. Målet för ”närma sig arbetsmarknaden” är 40 procent, vilket projektet överträffar och når upp till 55 procent. Utöver dessa två mål finns även en indikator där 70 procent av deltagarna förväntas ”bryta sin nuvarande” isolering. Projektet överträffar nivån för indikatorn och når upp till 73 procent. Projekt Respondere har även lyckats att rekrytera deltagare i takt med den ursprungliga planeringen, så det finns i nuläget goda förutsättningar att projektet ska klara av att nå upp till de planerade 300 deltagarna.

Projektets utveckling

Styrning och ledning

Projekt Respondere är ett s.k. paraplyprojekt, där ansökan, mål och finansiering sker på en övergripande nivå, men genomförandet sker i tre delprojekt. Detta kan vara en fördel vid ansökan, men ställer stora krav på samverkan under projektets genomförandefas. Vi anser att projekt Respondere är ett väl fungerande projekt som har hanterat dessa utmaningar på ett bra sätt. Det finns en väl förankrad ansökan och projektet drivs av en styrgrupp där strategiska frågor, utifrån ett helhetsperspektiv, analyseras och beslutas. Detta skapar goda förutsättningar både för projektets genomförande och inför en framtida implementering.

På operativ nivå finns en väl fungerande projektledning, vilken aktivt samverkar med personalen i delprojekten. Projektledningen säkerställer även samarbete mellan projekten, gemensamt lärande och analyser samt att kompetensutveckling genomförs kontinuerligt under projektets gång.

Under hela projekttiden har det funnits en stabil projektledning, vilket har gynnat projektets utveckling och genomförande. Däremot har delprojekten haft utmaningar genom att det funnits vakanser inom personalgrupperna.

Metoder och kompetens

Det finns en tydlig struktur bland de metoder som används i projektet. Metoder är utvalda utifrån målgruppens behov och de tre delprojektens inriktning. Det finns även en stor medvetenhet om att evidensbaserade metoder säkerställer att resultat skapas och att alla arbetar på ett likartat sätt. Metoderna är valda med inriktning att insatserna ska ske med fokus på individens egna behov, egna intressen och egen involvering. Därigenom byggs arbetet med de horisontella principerna in i det dagliga arbetet på ett väl fungerande sätt. Att skapa motivation och öka individernas egenmakt är viktiga delar i projektets arbetsätt. Projektet har också arbetat konsekvent med kompetensutveckling av personalen för att säkerställa att de valda metoderna används på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Påverkan av covid-19

Projekt Respondere har, på samma sätt som det övriga samhället, påverkats av covid-19. Inledningsvis var påverkan stor. Projektet har därefter arbetat aktivt med att hitta nya arbetsätt och lösningar, för att kunna fortsätta att stödja individernas utveckling på det som var tänkt. Gruppövningar har påverkats kraftigt eller ställts in. Däremot har nya lösningar med individuella träffar och där träffar har genomförts utomhus eller via tekniska lösningar utvecklats. På det hela taget fungerar verksamheten i projektet idag bra och i enlighet med den ursprungliga planen för projektet. Utvärderingen vill dock lyfta fram hur viktigt det är att projektet arbetar aktivt med att hitta fungerande lösningar och branscher för arbetsträning och praktik, då detta är viktiga steg i individens utvecklingsprocess mot ett mer självständigt liv.

Uppföljning och analys

Projekt Respondere har en väl fungerande intern uppföljning. Inrapportering till SCB fungerar bra och projektet samlar även in och sammanställer en rad information kring insatsernas genomförande, hur resurser i projektet används och vilka resultat som skapas. Den insamlade informationen samlas in och analyseras av projektledningen. Därefter återkopplas den till styrgruppen och delprojekten för att skapa lärande och underlag för beslut. Analyserna görs utifrån ett jämställdhetsperspektiv och även här byggs arbetet med de horisontella principerna in i det dagliga arbetsättet.

Deltagarnas upplevelser

I de intervjuer som har gjorts med deltagare är de generellt nöjda eller mycket nöjda med det stöd som det har fått från projekt Respondere och de tre delprojekten. Vi kan konstatera att många av deltagarna har mått väldigt dåligt under lång tid innan de fick stöd från projektet. Att bryta denna livssituation och att individerna mår bättre är ingen enkel resa. Men individerna berättar hur de har blivit sedda och

uppmärksammade av projektet personal. Därigenom har förtroende byggts upp, vilket har lett till att de har vågat prova nya saker och utvecklats. Genom att individerna har involverats i både planering och genomförande utifrån deras egna behov har deras önskemål hamnat i centrum för planering och genomförande av insatserna.

”Personalen har varit fantastiska. Detta har varit det bästa som har hänt mig på länge.”

Insatserna har byggts upp utifrån individens hela livssituation, vilket även har innefattat stöd vid myndighetskontakter eller stöd i sociala kontakter.

Individerna berättar att insatserna har varit viktig för deras personliga utveckling och deras tro på framtiden. De har fått en plan för att hitta en väg framåt i livet.

Resultat och analys

Totalt ska projekt Respondere ha 300 deltagare. Projektet har nu hunnit ungefär halvtid och har fram till och med augusti 2020 haft 165 inskrivna deltagare. Vår bedömning är därför att det finns goda förutsättningar att projektet ska nå upp till sitt volymmål.

Till och med augusti 2020 har 44 deltagare avslutats. Av dessa har 23 procent gått till arbete och studier, vilket är klart under målet på 40 procent. Samtidigt har 55 procent närmats sig arbetsmarknaden, vilket är klart över målet på 40 procent. Sammantaget betyder det att projektet i det närmaste har nått upp till nivån på 80 procent där deltagarna ska göra tydliga stegförflyttningar mot arbetsmarknaden. Däremot är fördelningen mellan de som går till arbete och studier samt de som närmar sig arbetsmarknaden relativt skev i förhållande till målbilden.

När vi analyserar hur projektet har fördelat sina resurser mellan kvinnor och män kan vi se att på totalen är fördelningen jämn. Däremot finns stora skillnader inom olika kategorier av insatser. Exempelvis får kvinnor betydligt mer hälsofrämjande insatser medan männen får betydligt mer arbetsförberedande insatser. Trots detta är det större andel kvinnor än män som går till arbete och studier. Underlaget är dock relativt litet och det finns behov av fortsatt uppföljning och analys.

Implementering

Det finns en hög medvetenhet kring implementering i projektet. Projektet är väl förankrat hos parterna och implementeringsdiskussioner pågår i styrgruppen. Projektet har dessutom tillsatt en resurs med ansvar för att driva implementeringsprocessen under den kvarvarande projekttiden.

Rekommendationer

Utvärderingen lämnar följande rekommendationer till projektet, vilka finns utförligare beskrivna i själva rapporten.

- Målet att 40 procent av deltagarna ska gå till arbete och studier är inte uppfyllt. Utvärderingen rekommenderar därför följande; 1) Projektet bör fortsätta att utveckla arbetet med projektets matchningsfunktion, för att ytterligare stödja individerna att ta steget mot egenförsörjning genom arbete och studier samt 2) Projektets styrgrupp bör analysera om nivån på 40 procent för målet ”arbete och studier” är relevant eller om den bör korrigeras.
- En omfattande andel av deltagarna gör stegförflyttningar mot arbetsmarknaden, men är i behov av fortsatt stöd. Projektet bör därför arbeta med att utveckla överlämningsprocessen till individens nästa steg efter projektet. Allt för att undvika att individen tappar tempo in sin utvecklingsprocess och riskerar att hamna mellan stolarna.
- Projektet behöver säkerställa hur arbetet med tjänstedesign ska kunna fortsätta att bedrivas inom projektets och samordningsförbundens verksamhet i framtiden. Hittills har detta arbete varit beroende av omfattande externt stöd. Därmed finns en uppenbar risk att arbetet inte kan upprätthållas när det externa stödet inte längre finns att tillgå.
- Projektet bör fortsätta det strukturerade arbetet med intern uppföljning och att särskilda analyser görs utifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- Projektet bör fortsätta det strukturerade arbetet med att förbereda, planera och genomföra implementering av projekt Respondere inom de tre samordningsförbunden.
- Kontinuitet bland personal och projektledning är en viktig framgångsfaktor. Styrgruppen uppmanas därför att särskilt analysera hur detta ska kunna säkerställas under den kvarvarande projekttiden.
- Kontinuitet i individernas planering och insatser är en viktig framgångsfaktor. Projektledningen och delprojektens uppmanas därför att särskilt analysera och planera för att säkerställa detta under den kvarvarande projekttiden. Kritiska moment för deltagarna är exempelvis vid personalomsättning och sommarledigheter.

Inledning

Bakgrund

Projekt Respondere är ett samverkansprojekt mellan tre samordningsförbund och Försäkringskassan; Samordningsförbundet Älv&Kust, Samordningsförbundet Insjöriket och Samordningsförbundet Göteborg (f.d. Göteborg centrum). Projektägare är Samordningsförbundet Älv&Kust. Målgruppen är unga vuxna med psykisk ohälsa som står långt från arbetsmarknaden, med eller utan aktivitetsersättning. Merparten av deltagarna kommer från målgruppen med aktivitetsersättning. Detta är en grupp som många gånger hamnar utanför aktiva insatser och syftet med insatsen är att stärka målgruppen mot arbete och studier. Projekt Respondere är ett projekt som drivs med medel från Svenska ESF-rådet inom utlysningen Ökade övergångar till arbete och studier, Programområde 2 – Ökade övergångar till arbete med specifikt mål att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden.

Genomförandet av projekt Respondere bedrivs i tre delprojekt. Delprojekt Convinere genomförs av Samordningsförbundet Älv&Kust och fokuserar dels på övergången mellan förlängd skolgång och möjligheten att finna lämpliga åtgärder inom det arbetsmarknadspolitiska området för att möjliggöra fortsatt arbete/studier. Dels fokuserar delprojektet på de som har några år kvar på sin aktivitetsersättning, vilka ej bedöms få varaktig sjukersättning.

Delprojekt ACTivera genomförs av Samordningsförbundet Insjöriket. ACTivera fokuserar dels på individer som nyligen blivit beviljade aktivitetsersättning, dels på de som är i slutskedet av ersättningsformen, främst åldern 27 – 29 år.

Delprojekt Från skola till arbetsliv genomförs av Samordningsförbundet Göteborg. Från skola till arbetsliv fokuserar på målgruppen UVAS (Unga som Varken Arbetar eller Studerar) i åldern 16 – 29 år.

En grundtanke i projektet, vilken beskrivits redan i ansökan är att utnyttja befintliga strukturer och arbetsmetoder och inte att bygga upp nya verksamheter. Därigenom ska det skapas förutsättningar för utveckling av befintliga insatser. Samtidigt ska det skapas förutsättningar för implementering genom att projektet bedrivs inom ramen för de ordinarie strukturerna i respektive samordningsförbund. En annan grundtanke är att sätta empowerment i centrum genom att involvera deltagarna i planering och genomförande av deras egen rehabilitering.

Syfte

Enligt avstämningsrapport:

Syftet är att deltagarna genom stöd och motivation ska börja arbeta eller studera, närma sig arbetsmarknaden, samt bryta passivitet till aktivitet.

Mål

Projekt Respondere förväntar sig att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden, med eller utan funktionsnedsättning, ska närma sig arbete eller studier. Alternativt ska de kunna tillgodogöra sig vidare insatser inom arbetslivsinriktad rehabilitering inom näringslivet eller inom den sociala ekonomin.

Volymmål:

- Projektet ska ha 300 deltagare; 47 procent kvinnor och 53 procent män

Resultatmål:

- 40 procent av deltagarna ska komma i arbete/studier
- 40 procent av deltagarna ska närma sig arbetsmarknaden
- 20 procent av deltagarna avslutas av andra orsaker

Indikator:

- 70 procent av deltagarna ska kunna bryta sin nuvarande passivitet

Utvärderarnas uppdrag

Utvärderarna ska under projektets genomförande stödja projektledningen, styrgruppen och när det är relevant de tre delprojekten att planera, genomföra, följa upp och analysera projektets metodik, organisering, genomförande och resultat i förhållande till målgruppens behov och projektets målbild. Utvärderaren ska undersöka vilka metoder som är effektiva och med ett genomgående fokus på jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering. Utvärderingen ska bidra med nytta för projektägaren och dess medlemmar, vilket indirekt ska leda till ökad nytta för individer i den aktuella målgruppen. Under utvärderingens genomförande ska det ske en systematisk återföring av information samt lärande. Utvärderaren ska bidra med tydliga rekommendationer, vilka ska driva projektet och verksamheten framåt under projektiden och efter projektavslut.

Utvärderaren ska etablera ett löpande samarbete med projektledningen och styrgruppen samt eventuella andra samarbetspartner. Fokus ska ligga på att utvärdera och säkerställa att använda metoder ger önskade resultat, att det skapas ett lärande och att det sker ett tillvaratagande genom implementering i de ordinarie verksamheterna efter projektavslut.

Samhällsekonomisk effektutvärdering

Inom ramen för utvärderingen ska en samhällsekonomisk effektutvärdering göras. *Syftet* är att beskriva samhällsekonomiska effekter på kortare och längre sikt av att införa det arbetssätt som utvecklats och implementerats inom ramen för projekt Respondere. *Målet* med den samhällsekonomiska effektutvärderingen är att beslutsfattare, projektpersonal och övriga berörda skall få ökad förståelse för värdet av sociala investeringar samt ökad kunskap om de värden som skapas i projekt Respondere.

Den samhällsekonomiska utvärderingen ska visa på i vilken omfattning som de resurser som satsas i projekt Respondere skapar samhällsekonomiska effekter, samt hur ekonomin för kommun, region, stat och deltagarna påverkas.

Projektets utveckling

Under uppdragets gång har utvärderarna deltagit på träffar med styrgruppen, seminarier med personalen, genomfört intervjuer med personal och styrgrupp samt intervjuer med deltagare. Utvärderarna har även haft avstämningar med de forskare som stödjer projektet samt representanter för ett av de elevhälsoteam som stöttar delprojektet Från skola till arbete. Utöver intervjuer, fokusgrupper och deltagande observationer har utvärderarna haft strukturerade och löpande avstämningar med projektledningen, för att ständigt hålla sig uppdaterade med projektets utveckling, resultat samt utmaningar och framgångsfaktorer. Utvärderarna har dessutom tagit del av intern dokumentation och uppföljning från projektet, samt statistik från SUS och SCB.

Den kvantitativa datainsamlingen är gjord för att få generell och övergripande kunskap om projektet och dess resultat. Den kvalitativa datainsamlingen är gjord för att få en ökad och fördjupad förståelse för projektet samt hur det upplevs och påverkar både personal och deltagare.

Styrning och ledning

Ledning och styrning av ett projekt eller en verksamhet är av stor betydelse för om tillgängliga resurser används på ett effektivt sätt och skapar hög måluppfyllelse. Med styrning avser vi den strategiska styrningen, vilken i Responderes fall är styrgruppen. Med ledning menar vi den operativa ledningen. I projekt Respondere är det i första hand den övergripande projektledningen som avses. Men även ledningen av respektive delprojekt är att betrakta som en operativ ledning.

Strategisk styrning

Utvärderarna har deltagit på flera styrgruppsmöten och genomfört intervjuer med styrgruppsmedlemmar. Vi har även i andra intervjuer ställt frågor kring den strategiska styrningen. Vi kan konstatera att det finns en tydlig styrgrupp för projektet. I styrgruppen sitter personer med mandat från berörda organisationer; förbundschefer alternativt biträdande förbundschefer samt chefer från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Projekt Respondere har varit väl förankrat hos berörda parter ända från ansökan och under den tid som projektet har pågått. Engagemanget och närvaron i styrgruppen är hög. Styrgruppen visar helt enkelt i både ord och handling att de tycker att den verksamhet som projektet bedriver är viktig.

Styrgruppen arbetar på en strategisk nivå när det gäller

- ekonomi
- personal
- metoder
- samverkansstrukturer

Beslut tas utifrån en helhetsnivå för projektet, men med hjälp av kunskap från respektive organisations förutsättningar. Detta är särskilt viktigt utifrån att Respondere är ett övergripande ”paraplyprojekt”, vilket ansvarar för relationen till finansören och övergripande mål. Däremot genomförs det operativa arbetet i tre delprojekt, vilka finns organiserade i var sitt samordningsförbund. Detta innebär en särskild utmaning för styrgruppen i deras arbete.

Det är utvärderingens bedömning att styrgruppen tar sitt ansvar för den strategiska styrningen och säkerställer samverkan mellan de tre samordningsförbunden och berörda parter på ett sådant sätt att det gynnar helheten i projekt Respondere.

Operativ ledning

Projektledaren för projekt Respondere har erfarenhet från tidigare ESF-projekt och därför en vetskap om vilka särskilda krav och utmaningar som är sammankopplade med ESF-projekt. Kopplat till projektledaren finns en ekonom, vilken även är ansvarig för transnationell samverkan, administration och uppföljning.

Projektledningen för ett ESF-projekt, vilket dessutom är att betrakta som ett paraplyprojekt, har en lika viktig som utmanande funktion. Projektledningen har inte någon formell chefsposition och har därmed inte något formellt beslutsmandat. Istället bygger hela ledarskapet på att skapa ett förtroende hos både personal och hos styrgrupp.

Projektledningen för Respondere började tidigt att arbeta nära delprojekten och deras personal. De lärde känna delprojekten, samtidigt som de förmedlade syftet och målbilden för det övergripande projektet, så att delprojekten förstod sin roll i helheten och det övergripande projektets förändringsteori. Projektledningen har arbetat med att skapa forum för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte, vilket gör att delprojekten ser nytta av projektledningen samtidigt som de ser sin egen roll och sitt eget ansvar för helheten. Exempelvis har konferenser och workshops anordnats där personalen får träffas och lära av varandra. Projektledningen har också säkerställt att externt stöd kring tjänstedesign har genomförts för att delprojekten ska få ett bra stöd samt att utbildningar i exempelvis Case management har genomförts.

En viktig del för projektledningen, är dels att lösa sitt eget uppdrag att säkerställa resultatet för helheten och dels att visa på att de skapar nytta för delprojekten, men också att det finns en fungerande uppföljning, analys och återkoppling.

Det är utvärderingens bedömning att projektledaren och ekonomen tillsammans har byggt en struktur där de samverkar för att både leda projektet, säkerställa fungerande rutiner, säkerställa måluppfyllelse och skapa förutsättningar för en framtida implementering. Exempelvis har de arbetat aktivt med diskussioner kring implementering redan från start av genomförandefasen. En del i detta arbete har varit att kontinuerligt träffa och genomföra möten med delprojekten, men också att kontinuerligt genomföra möten med del lokala ledningsgrupperna. På så sätt kan förankring och informations-spridning ske parallellt.

Personal och kapacitet

Projektet har sedan start och i omgångar haft utmaningar att fullständigt bemanna delprojektens utförarorganisationer. Det finns flera orsaker till att det har funnits vakanser i organisationen, bland annat att viss personal med kort varsel fick återvända till sina hemmaorganisationer. Oavsett orsak har det varit en utmaning för delprojekten att bedriva sin verksamhet enligt ursprunglig plan och enligt planerat tempo, genom att man helt enkelt inte har haft all kapacitet på plats. Ett av delprojekten har även sin hemvist i Samordningsförbundet Göteborg, vilket under projekttiden har bildats av att de fyra, tidigare samordningsförbunden i Göteborg har slagits samman. Det pågår nu ett omfattande omstrukturerings- och utvecklingsarbete i SOF Göteborg, vilket har påverkat delprojektet. Sammanfattningsvis är det utvärderingens bedömning att projekt Respondere och delprojekten i grunden inte har kunnat påverka orsakerna till organisationsförändringar och vakanser inom personalen. Samtidigt kan vi konstatera att det ändå har påverkat framför allt de enskilda delprojektens arbete, planering, kapacitet och utveckling.

Parallellt med att det har skett förändringar och funnits vakanser i delprojektens så har projektledningen för Respondere varit intakt. Med utgångspunkt från andra projekt som vi har utvärderat, där den övergripande projektledningen har bytts ut vid ett flertal tillfällen, är det vår bedömning att det har varit en styrka för Respondere att projektledningen varit stabil över tid. Kopplingen mot styrgruppen har fungerat hela tiden och riktningen för projektet har varit stabil. Övergripande kompetensinsatser och samverkan har också kunnat fortgå utan större störningar samt att den löpande interna uppföljningen har både kunna fullföljas och utvecklas under projekttiden, vilket hade varit väldigt svårt om den övergripande projektledningen hade bytts ut.

Metoder och kompetens

Evidens och relevans

Det finns en tydlig bild hos personalen i Responderes tre delprojekt vilka metoder som respektive delprojekt ska arbeta med. Metoderna har valts ut med omsorg, utifrån målgruppens behov och att metoderna ska vara evidensbaserade. Evidensbaserade metoder skapar trygghet, stabilitet och struktur. Det betyder att andra har testat metoderna och det finns bevis för att de fungerar samt leder till resultat. Samtidigt är det viktigt att metoderna anpassas utifrån individens behov och inte tvärt om. Det är viktigt att hitta en balans mellan metodtrogenhet och anpassning utifrån individens enskilda behov. Utöver evidensbaserade metoder finns legitimerad personal i projektet, vilket ytterligare skapar en professionalitet i genomförandet och stödet till deltagarna.

Personalen beskriver att de utvalda metoderna skapar tydlig nytta för deltagarna. Metoderna säkerställer att insatserna utgår från individens behov, de påverkar individens hälsotillstånd på ett positivt sätt och individen kan utvecklas vidare utifrån sin sociala situation. Utifrån utvärderarnas perspektiv så ökar evidensbaserade metoder och kompetensutveckling hela personalgruppens professionalitet, säkerställer att

personalgruppen håller samma riktning i sitt arbete och det ökar fokus på att se till individens hela livssituation.

Metoder

Nedan beskriver vi övergripande de metoder som Respondere och dess delprojekt har valt att användas sig av, utifrån målgruppen, dess behov och målsättningen med projektet.

Case management är egentligen ett samlingsnamn för flera typer av stödmodeller. I samtliga modeller har en vårdsamordnare, en så kallad case-manager, en koordinerande funktion med ansvar för att utredning, planering och adekvata insatser genomförs och följs upp med klienten. Däremot skiljer sig de olika modellerna vad gäller intensiteten i kontakten, graden av samordning samt vårdsamordnarens roll i de behandlande och rehabiliterande insatserna. I den ursprungliga "mäklarmodellen" har en case manager ingen klinisk expertis och genomför inte egna behandlingsinsatser. I den kliniska "case management-modellen" har personen förutom det samordnande ansvaret också en viss behandlande roll, exempelvis vid social träning och familjestöd. I modellen för intensiv case-management är samordnaren ofta en samtidigt kliniskt verksam terapeut som har tät kontakt med ett relativt litet antal klienter. Den mest omfattande modellen innebär att hela det samordnande och behandlande ansvaret tas av ett team där exempelvis socialarbetare, sjuksköterska och psykiater ingår

ACT, Acceptance and Commitment Therapy, är en beteendeterapeutisk metod som syftar till att hjälpa människor hitta ett förhållningssätt till tankar och känslor för att kunna skapa ett rikt och värdefullt liv. Målet är inte primärt minskning av symptom utan att leva ett rikt, värdefullt och meningsfullt liv. Inom ACT arbetar man med acceptans- och mindfulness-processer som redskap för att öva sig i att minska impulsivt agerande på det vi känner och tänker och istället kunna agera utifrån vad situationen kräver, vad som är bra för oss. Med hjälp av en ACT kan individen lära sig att hantera sina tankar och känslor på ett sätt som minskar onödigt lidande.

Grundtanken med *IPS, Individual Placement and Support*, är att alla människor med funktionsnedsättning kan arbeta på den öppna arbetsmarknaden om de bara hittar rätt arbete och rätt arbetsplats. Tanken är inte att "stöpa om" en person genom omfattande arbetsträning och successiv utslussning, utan att söka efter ett arbete som tar vara på klientens motivation och intressen. Insatsen behöver därför inte föregås av arbetsträningsprogram eller bedömning av arbetsförmåga. Man betonar i stället vikten av att snabbt söka arbete och komma ut i förvärvslivet. Att kunna få och behålla ett arbete är något som i sin tur antas leda till stärkt självbild och självkänsla. En särskild stödperson med specifik utbildning i metoden (jobbcoach) stödjer och vägleder klienten i att hitta och behålla ett arbete.

Supported employment är en metod för arbetslivsinriktad rehabilitering. Målgruppen är personer som står långt från arbetsmarknaden. Målet är att målgruppen ska stöttas i att finna, få och behålla ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Fokus är att den enskildes förmåga och färdigheter tillvaratas. Tanken är att individen ska bli

självgående och självständig, men stödet är inte tidsbegränsat. Insatsen omfattar både stöd till individen och till aktörer runt individen, exempelvis arbetsgivaren/arbetsplatsen.

Motiverande samtal/intervju (Motivational Interviewing, MI) är en samtalsmetod som används vid rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser. MI utvecklades ursprungligen för att behandla alkoholproblematik. Idag används metoden generellt i rådgivning och behandling av livsstilsrelaterade faktorer. Syftet är att främja motivation och beteendeförändring.

Tjänstedesign är en metod för att planera och organisera olika tjänster och kommunikation utifrån ett individfokuserat förhållningssätt. Grundtanken är att involvera individen/brukaren/deltagaren/kunden i utvecklingen av den tjänst som individen själv är i behov av. Syftet med *rättighetsbaserad tjänstedesign* är att ge de medverkande individerna ett verktyg för att kunna arbeta med mänskliga rättigheter i förhållande till; icke diskriminering/jämlikhet, delaktighet/inkludering, transparens och ansvarstagande.

Kompetensutveckling

Projektledningen har säkerställt att det har funnits goda förutsättningar för personalen att kompetensutveckla sig inom projektet. Utbildningar har exempelvis genomförts inom ACT, Case Management (MC) och medarbetarna har fått stöd genom extern handledning. Därutöver har Tjänstedesign med särskilt fokus på mänskliga rättigheter genomförts med externt stöd. I detta arbete har både personal och deltagare varit involverade. Se ytterligare information nedan i rapporten.

Utvärderingens bedömning

Det är utvärderingens bedömning att Respondere och deras tre delprojekt har en väl genomtänkt struktur för vilka metoder som ska användas i förhållande till målgruppen samt dess behov och utmaningar. Därutöver har projektet på ett aktivt sätt arbetat med kompetensutveckling inom de identifierade metoderna, för att på så sätt säkerställa att insatserna till deltagarna genomsyras av de grundläggande tankarna för hur stöd och utveckling ska kunna ske till deltagarna på ett effektivt sätt. En utmaning är dock hur detta ska kunna hållas levande på ett bra sätt när personalomsättningen tidvis varit hög i projektet.

Tjänstedesign

Redan i ansökan till ESF beskriver projektägaren att tjänstedesign ska användas i projektet, vilket är en metod som projektledning och personal har en relativt liten erfarenhet av sedan tidigare. Grundtanken är att tjänstedesign ska gynna deltagarnas utveckling på två sätt. Dels genom att personalen involverar individen i en högre grad i sin egen, personliga utveckling. Dels ska arbetet med tjänstedesign skapa ett ökat lärande och en ökad kunskap hos personalen vad målgruppen själva ser som viktigt i en lyckad utvecklingsprocess, så att det kan komma andra till nytta i framtiden.

Arbetet med tjänstedesign påbörjades tidigt i projektet. Bland annat fick projektledning, projektpersonal, styrgrupp samt personal från berörda parter information om tjänstedesign från SKR. Projektledaren och projektägare har också gått en grundläggande utbildning i tjänstedesign. Det praktiska arbetet med tjänstedesign bedrivs dels som en utbildnings- och utvecklingsprocess där personal och deltagare arbetar tillsammans under ledning av en extern handledare. Dels bedrivs arbetet i form av en forskningsinsats där forskare använder projektet som forskningsobjekt, där bland annat djupintervjuer genomförs.

Genom arbetet med tjänstedesign och den speciella inriktningen mot mänskliga rättigheter har deltagarnas position i både sina egna liv och deras position i projektet stärkts. Deltagarnas egna berättelser, erfarenheter och synpunkter har därigenom fått ett värde. Samtidigt bygger detta på att personalen har en förståelse och vilja att låta deltagarna ta plats på ett sätt som personalen troligtvis inte är vana vid. Personalen har därigenom satt sin egen maktposition åt sidan för att bjuda in deltagarna i den gemensamma utvecklingsprocessen.

Det är utvärderarnas bedömning att arbetet med rättighetsbaserad tjänstedesign passar bra in i samordningsförbundens allmänna inställning att sätta individen i fokus och det allmänna arbetet med de horisontella principerna. Det är också utvärderingens bedömning att tjänstedesign är ett bra sätt att arbeta med de horisontella principerna på individens villkor. Genom att individen själv involveras i sin egen utvecklings- och rehabiliteringsprocess säkerställs att planering och genomförande av insatser sker utifrån individens egna behov och på individens egna villkor. Därigenom blir arbetet med jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering en naturlig del i utvecklingsprocessen. Samtidigt blir skillnader i insatser och resurser mellan kön mindre intressant, eftersom hela insatsen utgår från den enskilda individen. Däremot måste en tydlig uppföljning ske. Det är viktigt att de uppnådda resultaten blir jämställda, medan vägen dit kan se olika ut för olika individer. Oavsett ålder, kön, sexuell läggning m.m.

Inför arbetet med denna delrapport hade utvärderarna, tillsammans med forskarna, planerat att vi skulle få ta del av forskarnas resultat, så långt som de hade kommit. Detta har inte varit möjligt, då forskarna inte har sammanställt materialet i den omfattning som var planerat. Vi kommer därför att ta del av och utvärdera forskarnas material i vår nästa rapport.

Påverkan av covid-19

Under projekttiden har covid-19 drabbat projektet, Sverige och hela den övriga världen. Att någon sådant skulle kunna hända gick naturligtvis inte att förutse. Inledningsvis fokuserade projektet på att upparbeta nya rutiner och säkerställa att arbetet skedde enligt gällande restriktioner för att undvika smittspridning. Därefter har nya arbetssätt skapats i förhållande till de förutsättningar som gäller för pandemin. Exempelvis har träffar genomförts utomhus när vädret tillåter. Nya tekniska lösningar har också implementerats i den löpande verksamheten, så att kontakten kan upprätthållas med deltagarna och verksamheten även fortsättningsvis kan bedrivas. Men vissa delar

av de tänkta insatserna har under rådande förutsättningar inte kunnat genomföras. Det gäller framför allt en del gruppaktiviteter.

Det är utvärderarnas bedömning att projektet, projektägaren och berörda parter har hanterat den uppkomna situationen väl. Verksamheten har i grunden kunnat bedrivas vidare. Merparten av deltagarna har fått ett annorlunda, men hyfsat likvärdigt stöd som det var tänkt. Självklart finns enstaka individer som har upplevt att covid-19 och de ändringarna som det har medfört, exempelvis digitala möten, har varit försvårande. Å andra sidan finns andra deltagare där det nya arbetssättet har upplevts som positivt. Enligt personalen har exempelvis digitala kurser medfört en ökad tillgänglighet för personer med tinnitus eller fobier. Det verkar även vara fler kvinnor än män som nås och tar del av digitala kurser. Generellt finns en uppfattning hos personalen att den individuella kontakten med deltagarna totalt sätt faktiskt har ökat på grund av de nya arbetssätten för Covid-19, exempelvis genom möten utomhus och digitala kontakter. De nya arbetssätten har lett till mer tid för individuell coaching.

Verksamheten i Respondere, inklusive de tre delprojekten, bedrivs idag utan några större problem orsakade av covid-19. Personalen har anpassat sitt arbetssätt och utnyttjar modern teknik för att kommunicera och hålla kontakten med deltagarna. Ett resultat är att gruppverksamheterna har minskat och de individuella kontakterna har ökat. Ett exempel på ändrade arbetssätt är att ett delprojekt har minskat fokus på arbete och studier under pandemin och istället ökat fokus på att bygga och stärka nätverk kring individen, i syfte att individen ska må bra och inte isolera sig. Generellt har ändrade arbetssätt och rutiner i projektet lett till ett ökat individfokus, vilket ligger helt i linje med att erbjuda individuellt anpassade lösningar och att öka individens inflytande över sin egen utvecklingsprocess.

Samtidigt är det flera av deltagarna som mår sämre under pandemin. Därför har exempelvis psykolog använts både för att stötta medarbetarna och deltagarna. Medarbetare signalerar exempelvis att de deltagare som mår dåligt redan före pandemin tenderar att må ännu sämre, medan de som mår relativt bra före pandemin klarar av att fortsätta sin arbetslivsinriktade rehabilitering under de nya förutsättningar som nu gäller.

Den stora utmaningen är att få till fungerande arbetstränings- och praktikplatser. I vissa fall sätter restriktioner stopp för arbetstränings- och praktikplatser. I vissa fall känner sig individen inte bekväm med att gå ut på arbetsträning eller praktik på grund av Covid-19 och i vissa fall har verksamheten helt enkelt dragits ner när exempelvis försäljningen har minskat. Men det finns även branscher och sektorer i samhället där det har uppkommit ett ökat behov av personal, vilket bör ses som en möjlighet för flera deltagare att få både praktik och arbete. Exempelvis gäller det arbeten inom handel och lokalvård. Men arbetet med att hitta och matcha arbetstränings- och praktikplatser samt att hitta arbetsplatser som vill anställa kräver fortsatt stort fokus och utveckling från projektets och delprojektens sida, samt ett aktivt samarbete med arbetsgivarna. Nya områden för praktik och arbete måste identifieras och inom dessa områden måste ett kontaktnät med arbetsgivare byggas upp. Hos projekt Convinere har exempelvis en person anställts, vilken ska arbeta med arbetsgivarkontakter och omvärldsbevakning kring arbetsmarknadens nya förutsättningar utifrån Covid -19. Detta

för att lättare finna arbetsträningsplatser och få kunskap om branscher och yrken där jobb för målgruppen kan finnas.

Något som också framkommer i diskussioner med personer som arbetar i projektet, vilket är kopplat till Covid-19, är att ESF-finansiering skapar trygghet i denna ovanliga och otrygga tid. Finansieringen är tryggad under projektperioden, vilket säkerställer både att insatserna för målgruppen kan fortgå och att personalen vet om att denna verksamhet inte kommer att få några besparingskrav så länge projektet pågår.

Horisontella principer

I arbetet med de horisontella principerna har projektägare redan i ansökan tydligt beskrivit vikten av att uppmärksamma och arbeta med jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering som en naturlig och löpande del av projektet. Nedan beskriver vi de viktiga aktiviteter som projekt Respondere har bedrivit för att säkerställa att horisontella principer ska genomsyra verksamheten i projektet:

- En 4R-analys har genomförts under våren 2020 och är planerad att följas upp under senhösten 2020 och ytterligare en gång hösten 2021. Analysen lyfter fram könsuppdelning bland deltagare, medarbetare och styrgrupp vilket i samtliga innehåller en övervikt av kvinnor. En handlingsplan preciserar vad som ska mätas, hur det ska följas upp och vem/vilka som ansvarar för det. Projektets fördelning av tid och resurser beskrivs analyseras och beskrivs ingående.
- Projektledningen har, tillsammans med SUS-ansvarig, arbetat tillsammans med delprojekten kring könsuppdelade data från SUS i syfte att analysera och lyfta fram viktiga frågeställningar kring jämställdhet.
- Projektledningen analyserar och drar slutsatser utifrån SCB-data och fördelningen av resurser mellan kvinnor och män samt hur resultaten skiljer sig. Antalet totala insatstimmar för kvinnor och män är ganska lika fördelade, med någon övervikt för män. Resultaten för augusti visar dock på en tydlig övervikt, då män i snitt fick 60 timmar och kvinnor 37. Utvecklingen av resursfördelning i projektet behöver därför fortsätta.
- Ett delprojekt har gjort en tillgänglighetsanalys och en aktivitetsmeny som arbetats fram tillsammans deltagarna.
- Checklistor för jämställt bemötande har tagits fram för löpande arbete och diskussioner
- Genuskompassen har använts i projektet
- Arbete sker kring hot och våld i nära relationer
- Arbete avseende jämställdhet sker inte bara inom projektet utan även riktat mot personalen som remitterar deltagare till projektet.
- Hela arbetet med tjänstedesign görs utifrån perspektivet Rättighetsbaserad tjänstedesign, vilket tar sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna och samtliga diskrimineringsgrunder, inklusive de horisontella principerna.
- Alla medarbetare erbjuds grundutbildning i jämställdhet.
- Projektledningen har vid projektets uppstart informerat medarbetarna om de sju diskrimineringsgrunderna och de fyra tillgänglighetsprinciperna.

Det är utvärderingens bedömning att det finns en stor medvetenhet och ett aktivt arbete med de horisontella principerna hos både styrgrupp, projektledning och personal. Speciellt intressant är det att projektet arbetar så aktivt med att följa upp och analysera resultat utifrån ett perspektiv där de horisontella principerna sätts i fokus. Vi kan dock se ett behov att reflektera mer kring framförallt tillgänglighetsaspekterna och hur detta ska spridas inom SOF och övriga aktörer.

Personalens erfarenheter

Uppstart av genomförandefasen

Den intervjuade personalen beskriver att de tre delprojekten har haft lite olika förutsättningar när det gäller att starta upp och genomföra sina delprojekt fram till idag. ACTivera har haft bra beläggning med deltagare ändra från start. Där kunde man utgå från målgrupp och rutiner remittering/rekrytering av deltagare från den befintliga verksamheten i Balder. I Convinere och i Från skola till arbetsliv har uppstarten varit lite trögare. Framför allt har det under perioder varit svårt att ha komplett bemanning enligt den ursprungliga planen. Det har både påverkat möjligheterna att arbeta upp effektiv rekrytering av deltagare och sedan bygga upp en väl fungerande och effektiv verksamhet. Dessutom har delprojektet Från skola till arbetsliv påverkats av den pågående sammanslagningen av de fyra samordningsförbunden i Göteborg. Utöver de mer organisatoriska utmaningarna har självklart även Covid-19 påverkat personalen och verksamheten i delprojekten på ett sätt som inte gick att förutse.

Att det krävs en hel del arbete vid uppstart av projekt är relativt vanligt. Både vad gäller att skapa en medvetenhet och förtroende hos remitterande parter, till att säkerställa att det finns en stabil bemanning och att rutinerna för att faktiskt arbeta med och stödja deltagarna fungerar som det var tänkt. Det är utvärderingens bedömning att delprojekten trots allt har hanterat sina utmaningar på ett bra sätt. Drygt ett år in i genomförandefasen ligger projekt Respondere väl i linje med målet för rekrytering av deltagare och alla tre delprojekten har en stabil bemanning och en fungerande verksamhet.

Uppföljning och administration

När ett projekt drivs med stöd av ESF-finansiering är det en naturlig del att viss grundläggande administration måste genomföras. Detta har många projekt upplevt under årens lopp och det krävs både kompetens och resurser för att hantera detta på ett bra sätt. Även projekten i Respondere har upplevt att administrationen tar tid, vilket har framkommit i intervjuer med personalen. Samtidigt finns en medvetenhet om att en del av administrationen ingår i projektets egen interna uppföljning, vilken i nästa steg ger kunskap och analyser tillbaka till projektet. I den interna uppföljningen ingår, förutom inrapportering till ESF/SCB, även registrering i SUS.

Personalen är nöjda med den interna uppföljningen och det stöd de får från projektledningen med underlag och analyser. De ser det som meningsfullt och kan med hjälp av kunskapen från analyserna utveckla sin egen verksamhet och skapa ett lärande mellan delprojekten. Resultaten visar på likheter och olikheter mellan delprojekten, vilka kan användas för lärande diskussioner och utveckling av arbetssätt och metoder.

En utmaning som beskrivs av personal är dock att kunna se i vilken omfattning som insatserna inom Respondere skapar hållbara resultat på sikt. Projektet kan följa upp,

redovisa och analysera de resultat som de själva skapar och som de själva registrerar i SUS och till SCB. Men det finns idag ingen möjlighet att följa individerna när de går vidare i sin utvecklingsprocess, exempelvis till Arbetsförmedlingen. Därigenom är det svårt att se om rehabiliterande insatser i förlängningen skapar ett lyckat resultat. Ett sätt att hantera detta är att göra egna uppföljningar, exempelvis tre eller sex månader efter att individen har lämnat Respondere.

Projektledning är sammanhållande faktor

Respondere är ett paraplyprojekt, där den operativa verksamheten bedrivs i de tre lokala delprojekten. Samtidigt är det övergripande projektet som har fått finansiering från ESF. När vi ställer frågor till projektpersonalen kring hur de ser på detta beskriver det att det både är en utmaning och en styrka. Utmaning för att delprojekten till viss del skiljer sig åt och en styrka för att de kan dra nytta av varandra.

I processen att få en fungerande verksamhet som håller ihop och drar nytta av de tre delprojekten så har projektledningen för hela Respondere en viktig funktion. Det beskriver personalen i delprojekten på ett tydligt sätt. Projektledningen håller ihop och leder helheten genom att hela tiden lyfta upp aktuella frågeställningar och informera om övergripande lärdomar. De skapar även forum för gemensamma träffar och bidrar till gemenskap mellan delprojekten. Projektledningen beskrivs som inlyssnande till delprojektens behov.

Det är utvärderingens bedömning att projektledningen har fungerat bra och håller samman de tre delprojekten väl. Men vi vill lyfta fram att det är en utmaning att driva projekt i paraplyformat är en utmaning, vilket kräver en kunnig och engagerad projektledning. Projektledningen måste löpande arbeta med att skapa en helhet och att målen för det övergripande projektet uppfylls. Det är därför av stor vikt att projektledningen fortsätter sitt drivande och sammanhållande arbete.

Elevhälsoteamen

En del av det arbete som genomförs inom ramen av delprojektet Från skola till arbetsliv sker i kontakt med gymnasieskolornas elevhälsoteam. Syftet är att testa samverkansformer genom att främst arbeta rådgivande gentemot teamen för att därigenom fånga upp elever som mår dåligt och har svårt att klara av sina studier. Genom att erbjuda stöd via Samordningsförbundets insatser under eller efter gymnasieskolan kan dessa unga få stöd att komma vidare i sin utveckling istället för att riskera utanförskap och hemmasittande.

Elevhälsoteamen har ofta en god kunskap om elevernas dilemma och har uttryckt en önskan om att ha någon att lämna över informationen till vid gymnasieskolans slut. Personal från delprojektet har därför varit ute på två av stadens gymnasieskolor och träffat elevhälsoteamen för att diskutera enskilda elevers behov av stöd. Detta har i sin tur resulterat i att några elever sökt sig till Disa+ eller annan insats inom Samordningsförbundet, beroende på var i staden eleven bor. Tanken var att utöka kontakten till fler gymnasieskolor, vilket dock stoppades av Covid 19 under våren 2020 eftersom

gymnasieskolorna övergick till distansarbete. Men det finns tider bokade med gymnasieskolorna under hösten 2020 och våren 2021.

Utvärderingen har intervjuat tre representanter för de nämnda teamen, vilka har tre olika professioner; kurator, studie- och yrkesvägledare samt specialpedagog. Samtliga menar att kontakten med delprojektet har varit värdefull och faller väl in under elevhälsoteamets uppdrag att stötta elever under studierna och underlätta övergången till arbete eller studier efter gymnasieskolan. Arbetsförmedlingens SIUS-handläggare var tidigare värdefulla kontaktpersoner som försvann vid myndighetens omorganisation. Kontakten med delprojektet har gett möjligheter att stötta elever som har svårt att själva vara aktiva för att påverka situationen. Det innebär att de teamen kan arbeta mer preventivt och att elever vid behov kan få stöd redan under gymnasietiden, exempelvis genom att få en praktikplats men samtidigt läsa vissa ämnen på skolan. I vissa fall syns resultatet redan under studietiden. Men personalen har även erfarenheter från kontakter med elever och föräldrar efter gymnasiet.

”Föräldrarna upplever att det skett en förändring och att det var någon annan som kom hem sen, en glad kille. Det handlar väl om att få lyckas på sina villkor.”

Två av de intervjuade menar att kontakten med Respondere har påverkat deras arbetsätt medan ett team arbetade på ett liknande sätt redan tidigare.

”Det har definitivt påverkat. Vi inkluderar dem [projektet] när vi märker att vi nått vägs ände med eleven. Och vi uppmärksammar problemen tidigare, kanske redan i ettan och då kallar vi till möte med elev och föräldrar och föräldrarna vet ju oftast. Vi presenterar lite kring projektet och vad det kan leda till och vad tankarna är. Hittills har vi inte varit med om att föräldrarna sagt nej. Det stärker oss i rollen att vi vet att det finns något kvar att göra istället för att försöka bryta processen när de är hemmasittare. Vi kan jobba mer preventivt nu.”

De intervjuade lyfter fram att samarbetet med projekt Från skola till arbetsliv gör att de får värdefull information om Samordningsförbundens insatser, ett bredare kontaktnät. Samverkan med personal i projektet underlättar stödet till de unga. Dock beskriver de behovet av kontinuitet med regelbundna möten och uppföljningar av aktuella eleverna. Detta har hittills varit svårt på grund av Covid 19. Det finns även önskemål om att träffa team från flera skolor och gemensamt diskutera hinder och lösningar på dessa.

Utifrån vad som framkommit i den intervjuer som utvärderarna har gjort är det vår bedömning att samverkan mellan projekt Från skola till arbetsliv och elevhälsoteamen har fungerat på det sätt som var tänkt.

Deltagarnas erfarenheter

Projekt Respondere innefattar de tre delprojekten ACTivera, Convinere och Från skola till arbetsliv. Delprojekten har lite olika profil, men huvudsyftet är att ungdomar och unga vuxna ska få stöd i övergången mellan skola och arbetsliv. Målgruppen har till övervägande del aktivitetsersättning. Det är hos dessa individer som de viktigaste resultaten av projekt Respondere ska uppstå. Utvärderingen har därför gjort intervjuer med fjorton deltagare och ställt frågor kring hur deras liv såg ut innan projektet, hur de tycker att stödet från projektet har fungerat, vad de tror skulle ha hänt i deras liv om de inte hade fått stöd av projektet och vilka tankar de har om framtiden. Nedan redovisar vi vad deltagarna själva har beskrivit.

Livet innan Respondere

Merparten av deltagarna beskriver att de mådde dåligt innan de kom med i något av Responderes delprojekt. Flera hade kontakt med psykiatri och de intervjuade deltagarna berättar om depressioner. Någon har också haft en svår somatisk sjukdom. Flera deltagare berättar om långvarig behandling inom vården och att de kommit till en punkt där vården inte längre kan hjälpa dem framåt i deras utveckling mot ett självständigt liv.

Intervjuerna visar att dessa individer är i behov av kompletterande stöd, utöver vad vården kan ge, för att det ska kunna utvecklas vidare. I vissa fall kan det innebära en arbetsrehabiliterande insats istället för stöd från vården. I vissa fall kan det innebära kompletterande arbetslivsinriktade insatser parallellt med vården för att individerna ska kunna förbättra och utveckla sin livssituation mot egenförsörjning genom arbete eller studier.

Stödet från Respondere

Individanpassade insatser

Generellt är uppfattningen hos de intervjuade deltagarna att det har fått ett bra stöd. Det har inledningsvis gjorts en ordentlig kartläggning. Därefter har insatser sats in i förhållande till deltagarnas behov. Deltagarna berättar att de har fått stöd att förstå hur de skulle kunna komma vidare i livet, att göra en plan och att faktiskt börja arbeta sig framåt enligt planen. Samtidigt finns det deltagare som under arbetet med att utvecklas enligt den personliga planen har upptäckt att det finns behov av kompletterande insatser, exempelvis stöd från psykolog. Dessa deltagare är mycket positiva och uppskattar att det inom projektet har funnits möjlighet till psykologstöd och individuella anpassningar.

”Dom har inte kört något färdigt program”

De individuella anpassningarna gäller både insatsens planering, innehåll och möjligheten att kunna ta in kompletterande kompetenser, exempelvis psykolog.

Helhetssyn

För deltagarna är hela deras livssituation viktig. Det räcker inte med att de får en ersättning beviljad. Deltagarna berättar hur de med hjälp av projektet har fått hjälp med hela livssituationen. Det gäller såväl försörjning, boende, framtidsplaner och olika viktiga relationer. Detta beskrivs som en stor skillnad mot andra, tidigare myndighetskontakter och insatser.

Bemötande

Utvärderarna har en mångårig erfarenhet av att intervjua deltagare i ESF-projekt och i liknande arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser. Bemötande är nästan alltid en parameter som lyfts upp som en framgångsfaktor av deltagarna i de insatser där det har fungerat bra. Speciellt är det något som deltagarna brukar poängtera när vi utvärderar samordnade rehabiliteringsinsatser, där individens situation på ett tydligt sätt är i centrum för de berörda parternas gemensamma insatser.

Deltagarna i Respondere beskriver att de känner sig sedda av personalen. Inledningsvis har personalens bemötande skapat en känsla av trygghet, där ett förtroende byggs upp mellan deltagaren och personalen. Tryggheten blir sedan en plattform för individens fortsatta utveckling. I ett nästa steg beskriver deltagarna hur de upplever att personalen har lyssnat på just deras behov och utformat den fortsatta insatsen utifrån individens egna behov, önskemål och intressen. På så sätt har personalens bemötande och förhållningssätt lett till en utveckling från den inledande tryggheten till att den egna motivationen ökar och att deltagaren tar ett allt större egenansvar för sin fortsatta utveckling mot egenförsörjning genom arbete och studier.

”Nu är det jag som gäller!”

”Personalen har varit fantastiska. Detta har varit det bästa som har hänt mig på länge.”

Hjälp med myndighetskontakter

Deltagarna i projekt Respondere har många gånger omfattande och jobbiga kontakter med myndigheter och vården. De mår inte bra när de kommer till projektet och de har också en utsatt försörjningssituation, vilket många upplever som pressande och stressande. När deltagarna kommer till projektet och det börjar skapas ett förtroende mellan deltagaren och projektpersonalen påbörjas ett arbete för att förbättra och underlätta deltagarnas myndighetskontakter. Deltagarna berättar att personalen, både genom sitt bemötande och sin kompetens inom olika försörjningssystem och regelverk, hjälper till att skapa en fungerande relation med de myndigheter som de är beroende av. Och vid de tillfällen där de stöter på problem hjälper personalen till att hitta lösningar och vägar framåt, vilket ytterligare skapar förtroende och framtidshopp hos deltagarna. Detta beskrivs av deltagarna som en stor skillnad jämfört med tidigare

erfarenheter där dessa ”krockar med systemen” har skapat frustration och uppgivenhet hos deltagarna.

Aktivitet och kontinuitet är viktigt

Många deltagare beskriver att de har mått dåligt under lång tid när de kommer till Respondere. Men när de väl har kommit igång och att ett förtroende har byggts upp med personalen är det viktigt att det inte blir några avbrott eller byte av personal. Några deltagare beskriver exempelvis att Covid-19 har lett till att påbörjade aktiviteter har fått avslutas och att det därefter har blivit, som de upplever, långa glapp innan nya aktiviteter har kommit igång. Detta har upplevts som jobbigt och att de har fått börja om i sin utvecklingsprocess när aktiviteterna har återupptagits. På liknande sätt beskriver några deltagare att det har varit väldigt långt mellan kontakterna med personalen eller att personalen har bytts ut och att det därför blivit långa perioder utan uppföljande kontakt med projektet. Det finns ett önskemål att ”väntetiden” mellan olika insatser och mellan kontakterna med personalen ska minska.

En deltagare beskriver att insatsen i projektet påbörjades relativt nära sommaren. Sedan blev det ett långt uppehåll utan någon kontakt eller planerad aktivitet under sommaren. Detta upplevde deltagaren som negativt och hade uppskattat om det hade varit någon planerad aktivitet under sommaren. I detta fallet är det viktigt för projektpersonalen att reflektera kring hur sommarmånadernas aktiviteter ska planeras och genomföras. På samma sätt som det är av stor betydelse att personalen får vila är det av stor betydelse för deltagarna att en påbörjad insats inte gör uppehåll. Deltagaren har istället behov att kunna fortsätta den utvecklingsresa som har påbörjats och inte riskera att tappa tempo, falla tillbaka och uppleva det som ett misslyckande. Behovet av kontinuerliga insatser under sommaren är erfarenhet som utvärderarna har även från flera andra projekt och insatser. Detta förstärks ytterligare när en deltagare beskriver hur positivt det var att hans kontaktperson tog kontakt även under sommaren. Att det var någon som höll kontakten under sommaren betydde mycket för denna deltagare.

Alla är inte nöjda

Merparten av de intervjuade deltagarna är nöjda eller mycket nöjda med stödet från Respondere. Men vi vill framhålla att det även finns deltagare som inte är nöjda. Det är personer som mått dåligt under lång tid och som inte tycker att stödet från Respondere har fungerat bra. Istället skulle dessa personer vilja få bättre stöd av vården. En person beskriver att hen har känt sig orättvist behandlad av personalen och att hen inte fått den uppmärksamhet som hen hade förväntat sig.

Jämställdhet och likabehandling

Vid intervjuerna har vi ställt frågor till deltagarna kring jämställdhet och likabehandling. Deltagarna har svårt att beskriva om de tror att det är någon skillnad för kvinnor och män att vara deltagare i projektet. Men efter lite diskussion beskriver de flesta att de tror att kvinnor och män blir lika behandlade och får lika förutsättningar i projektet. Både de intervjuade kvinnorna och männen beskriver en liknande bild.

Däremot skiljer de sig när det gäller deras uppfattning om personal. Flera beskriver att det tycker att det är positivt med en personalgrupp där det finns en blandning mellan kvinnor och män. Detta är dock inte intressant utifrån att deltagarna tycker att personalgruppen ska vara jämställd. Den blandade personalgruppen är istället viktig för att det ska finnas en möjlighet för individuell anpassning utifrån deltagarnas önskemål och behov. Exempelvis beskriver vissa deltagare att det kan vara bra eller kännas skönt att personalen är av samma kön som man själv, medan andra inte tycker att det spelar någon roll. Någon beskrev också att hen ville ha personal av ett visst kön, eftersom hen var van vid detta från tidigare kontakter inom vården.

Det finns en deltagare som beskriver skillnader i hur personalen bemöter deltagare på grund av ursprung. Personen själv har svenskt påbrå, men beskriver hur hen har upplevt att andra deltagare, vilka är utrikesfödda, har bemötts med mindre respekt.

Påverkan av Covid-19

Det är en allmän bild hos deltagarna att Covid-19 har försämrat möjligheterna och kvaliteten i insatserna inom Respondere. Framför allt är det avsaknaden av fysiska träffar, efter att pandemin inträffade, som lyfts fram. Träffar har fortfarande genomförts, men som digitala träffar. Många av de intervjuade beskriver att de inte har trivts eller känt sig lika bekväma med de digitala träffarna på samma sätt som de gjorde med de fysiska träffarna. Deltagarna beskriver att de har förståelse och att det inte varit någon direkt katastrof, men merparten av deltagarna önskar att projektet och träffarna skulle ha kunnat fortsätta som det var innan pandemin inträffade.

Den stora skillnaden på grund av Covid-19 är dock inte hur projektet och träffarna som personalen anordnar har påverkats. Dessa delar har till stora delar ändå kunnat genomföras, även om det har skett på andra sätt än vad som var planerat. Däremot har praktik påverkats i större omfattning. Vissa personer har helt enkelt inte kunnat påbörja praktik på grund av Covid-19. Andra personer, vilka hade påbörjat arbetsträning och praktik, har fått avsluta den. För dessa deltagare har pandemin på ett mycket påtagligt sätt påverkat deras möjligheter till en fortsatt personlig utveckling. En person berättar även att en anställning, vilken var planerad, inte blev av på grund av Covid-19 och att detta har haft en mycket stor påverkan på den aktuella deltagaren.

Arbetsträning och praktik är för många av deltagarna ett viktigt steg i både den personliga utvecklingen och i deras möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Hur detta kommer att påverkas inom det närmaste året är svårt att veta. Men det är utvärderingens uppfattning att delprojekten arbetar aktivt med frågan. Trots det vill vi lyfta fram vikten av detta arbete för att individens utvecklingsprocess ska kunna gå hela vägen. Arbetsträning och praktik är viktiga delar i kedjan för att individen ska klara av att utvecklas hela vägen fram till att själv kunna ta ansvar för sin försörjning och sitt liv.

Framtidsutsikter

Personlig utveckling

”Jag är en helt annan människa idag”

Så beskriver en av de intervjuade deltagarna, vilket också får vara ett exempel på hur de flesta av de intervjuade deltagarna beskriver sig själv och sin nuvarande livssituation jämfört med hur de mådde innan de fick stöd av Respondere. När vi sedan pratar med deltagarna om vad det är som faktiskt har hänt i deras liv beskriver de att de till en början har accepterat sin egen situation och kan känna ett lugn och en trygghet i detta.

Deltagarna slutar att känna dåligt samvete för sitt mående och de ser att det finns en väg framåt. Med hjälp av projektet får de möjlighet att reda ut sin egen livssituation och till viss del lära känna sig själv och sina egna intressen. I nästa steg beskriver deltagarna att de har fått verktyg att själva hantera sitt liv och att själv kunna arbeta för en positiv utveckling. Många har levt i tron att de inte skulle kunna bryta den jobbiga och negativa livssituation som de har befunnit sig i. Nu har de både fått förståelse för den egna situationen, fått verktyg att själv kunna göra något åt den samt förstått att steget från den nuvarande situationen till en livssituation där de själva kan ta ansvar för sitt liv och sin egen försörjning inte är så långt som de förut trodde.

Deltagarna berättar att de tidigare har fått hjälp med ersättning från olika myndigheter, men aldrig fått stöd och hjälp att göra en plan och faktisk kunna ändra sitt liv. Genom stödet från projektet får de en förståelse för sin egen situation, de får hjälp att lägga upp en plan utifrån egna behov och intressen samt att de får hjälp att hitta lösningar där de ser att de själva kan vara med och ta ansvar för sin egen utveckling. Detta skapar både ett lugn och en positiv och skön känsla hos deltagarna.

En väg mot ett självständigt liv

Under intervjuerna har deltagarna fått möjlighet att reflektera och berätta om hur de tror att deras liv kommer att se ut om ett år. Då beskriver de allra flesta en positiv och ljus bild. De tror att de om ett år kan klara sig själva och vara självständiga på ett annat och mer omfattande sätt än idag och framför allt jämfört med hur de upplevde sitt liv innan projektet. Flera berättar att de hoppas att de har kommit så långt att de kan vara i arbetsträning eller praktik. Dock är det inte lika många som pratar om studier. Någon individ beskriver även att en personlig målsättning är att kunna klara sig utan stödet från projektet och samordningsförbundet på ett annat sätt om ett år än vad som fortfarande behövs idag. Några deltagare berättar att de hoppas att de inom ett år har ett arbete.

Alla mår inte bättre

Några av deltagarna beskriver att de idag mår ungefär lika som när de började i Respondere, eller till och med sämre. Men detta beror inte i sig på insatsen inom Respondere. Istället lyfts Covid-19 fram som en bidragande faktor. Pandemin har lett till ökad

isolering och ett sämre psykiskt mående. Dessa deltagare beskriver även att de hellre skulle vilja få ett fungerande stöd inom vården och psykiatri än att få en stödinsats med en arbetslivsinriktad rehabiliteringsprofil. De befinner sig helt enkelt i ett läge där de själva anser att arbetslivsinriktad rehabilitering inte är vad de behöver, utan vill istället få behandling inom vården. Dessa personer beskriver att de helst hade sett att någon annan tog ett större ansvar för deras utveckling och framtid. De uttrycker inte heller att de har någon önskan eller intresse av att kunna arbeta eller studera.

Resultat och analys

Nedan redovisar och analyserar vi den information och de resultat som framkommit genom underlag som vi har tagit del av avseende projekt Respondere. Underlagen består såväl av statistik från SCB, projektets omfattande interna uppföljning samt dokumentation från månadsrapporter, styrgruppsmöte, andra interna möten samt underlag från arbete med förändringsteori, tjänstedesign, jämställdhet m.m.

Struktur och uppföljning

Utvärderarna har erfarenhet från att ha följt upp och utvärderat ESF-projekt under både denna och föregående programperiod. Vi har därför en stor erfarenhet av hur projekt sköter sin interna uppföljning och på vilket sätt information från den interna uppföljningen används för att skapa ett lärande och utveckling under projektiden.

I projekt Respondere finns en övergripande projektledare och en ekonom/administratör. Dessa två personer samarbetar nära varandra och fungerar som en gemensam projektledning för det övergripande projektet Respondere. I projektledningens dagliga arbete finns ett stort fokus på att följa upp resultat, sammanställa, analysera och återföra kunskap till delprojekten och styrgruppen. På så sätt får delprojekten och styrgruppen både veta hur utvecklingen ser ut i enskilda delprojekt samt att de leder till helhetssyn och kunskapsöverföring kring projektets arbete och resultat. I styrgruppen representerar för samtliga samordningsförbund samt berörda parter. Styrgruppen stödjer projektledningen i dess arbete och visar intresse för den interna uppföljningen, vilket ytterligare bidrar till att lyfta fram vikten av detta arbete.

Utvärderarna vill lyfta fram på vilket aktivt och intresserat sätt som projektledningen bedriver arbetet med den interna uppföljningen. Det är få projekt som vi har utvärderat där analyser och lärande har skett på ett sådant aktivt sätt som i projekt Respondere. Det är därför vår bedömning att strukturen för datainsamling och analys i projekt Respondere är god och fungerar bra. Dessutom arbetar projektledningen med att aktivt återföra kunskap, så att delprojekten och styrgruppen ständigt kan lära sig mer om verksamheten, de resultat som skapas och hur det är möjligt att utveckla arbetet ytterligare. Förutom att detta främjar utvecklingen under genomförandefasen av projektet så är det utvärderarnas bedömning att detta även kommer att gynna möjligheterna till implementering och tillvaratagande efter projektidens slut.

Resultat och effekter

Månadsvis redovisar projekt Respondere, utifrån underlag från de tre delprojekten, statistik till SCB, SUS och projektets interna uppföljning. Nedan har vi gjort en analys av vad som går att utläsa och analysera från denna data. Analysen nedan är gjort på underlag tom augusti 2020.

Deltagare

Volymmålet med Respondere är, enligt ansökan, att projektet ska stödja 300 deltagare. Dessa ska fördela sig på 47 procent kvinnor och 53 procent män. Fram till och med augusti 2020 har följande rapporterats in till SCB:

Deltagare och kön tom aug -20	Antal inskrivna deltagare	Andel
ACTivera	73 st	
Varav kvinnor	38 st	52 %
Varav män	35 st	48 %
Convinere	51 st	
Varav kvinnor	23 st	45 %
Varav män	28 st	55 %
Från skola till arbetsliv	42 st	
Varav kvinnor	21 st	50 %
Varav män	21 st	50 %
TOTALT Respondere	165 st	
Varav kvinnor	81 st	49 %
Varav män	84 st	51 %

Enligt de deltagare som har rapporterats in till SCB till och med augusti 2020 har totalt 165 deltagare rapporterats in för projekt Respondere, varav 49 procent kvinnor och 51 procent män. Projektets totala volymmål är 300 deltagare och det är cirka ett och ett halvt år kvar på projektperioden. Utvärderarna bedömer därför att det finns goda förutsättningar att uppnå målet om 300 deltagare. Detta får ses som särskilt positivt utifrån den rådande pandemin och de svårigheter som detta har skapat för projektet.

Fram till och med augusti 2020 har enligt SUS 172 deltagare varit aktuella i projekt Respondere, 84 kvinnor och 88 män. Skillnader beror på viss eftersläpning och felregistrering i SUS jämfört med SCB. Uppdatering sker löpande för att minimera skillnaderna mellan SCB och SUS.

Under projektets första år kan utläsas att drygt 60 % av deltagarna haft ersättning via Försäkringskassan vid aktualisering, 25 % via kommunens socialtjänst, 6 % via

Arbetsförmedlingen och 8 % har inte haft någon offentlig försörjning vid aktualisering. Fler kvinnor än män har haft ersättning via Försäkringskassan. Fler män än kvinnor däremot har haft ekonomiskt bistånd via kommunerna. Med utgångspunkt från denna information är det utvärderingens bedömning att projektet arbetar med en korrekt målgrupp, utifrån vad som anges i ansökan.

Deltagarnas nästa steg

Projekt Respondere har som övergripande mål att 40 procent av deltagarna ska kunna försörja sig själva genom arbete och studier samt att 40 procent av deltagarna ska närma sig arbetsmarknaden. Det är därför intressant att titta på vart deltagarna har tagit vägen efter att de skrivs ut från projektet. Av de 165 individer som hittills har skrivits in i projektet är det 44 som har avslutats. Följande orsaker har angetts som anledning till avslut enligt SCB-data:

Anledning till avslut	Kvinnor	Andel	Män	Andel	Totalt	Andel
Fullföljt projektet	6 st	14 %	10 st	23 %	16 st	36 %
Arbete	2 st	5 %	1 st	2 %	3 st	7 %
Studier	3 st	7 %	2 st	5 %	5 st	11 %
Avbrutit i förtid	1 st	2 %	1 st	2 %	2 st	5 %
Annan orsak	11 st	25 %	7 st	16 %	18 st	41 %
TOTALT	23 st	52 %	21 st	48 %	44 st	100%

Hittills är det 44 st (cirka 27 procent) av de inskrivna deltagarna som har avslutats. Av dessa har 36 procent genomgått projektet enligt plan, sju procent har avslutat i förtid för att börja arbeta, elva procent har avslutat i förtid för att studera och 41 procent har avslutat av annan anledning. Annan orsak består enligt SUS främst av sjukdom, föräldraledighet och flytt till annan kommun. Sjukdom och föräldraledighet är inte att betrakta som att individen har gjort förflyttningar mot arbetsmarknaden. Flytt till annan kommun kan ha olika orsaker.

Om vi i nästa steg tittar på deltagarnas huvudsakliga status vid avslut ser det ut enligt tabellen nedan. Huvudsaklig status beskriver vilken sysselsättning som individen kommer att ha den närmaste tiden, vilken är en bra indikator på deltagarnas stegförflyttning på kort sikt.

Status vid avslut	Kvinnor	Andel	Män	Andel	Totalt	Andel
Arbete som anställd	3 st	7 %	1 st	2 %	4 st	9 %
Egen verksamhet	0 st	0 %	0 st	0 %	0 st	0 %
Studier	3 st	7 %	3 st	7 %	6 st	14 %
Lärling	0 st	0 %	0 st	0 %	0 st	0 %
Praktik	2 st	5 %	1 st	2 %	3 st	7 %
Söker arbete	0 st	0 %	4 st	9 %	4 st	9 %
Annat	15 st	34 %	12 st	27 %	27 st	61 %
TOTALT	23 st	52 %	21 st	48 %	44 st	100%

Som vi kan se är det få deltagare som hittills har gått vidare från projektet. Av de 44 som har tagit ett nästa steg efter projektet, är det totalt tio stycken som gått vidare till arbete eller studier, vilket motsvarar 23 procent. Utifrån dessa resultat har projekt Respondere en bra bit kvar till att uppnå målet om att 40 procent ska gå vidare till arbete eller studier.

Den stora kategorin är dock Annat, 61 procent, vilken enligt SUS består av personer som gått vidare till arbetslivsinriktad rehabilitering, sjukdom föräldraledighet och flytt. Men det finns även några personer där medgivande är återtaget, ingen mätning samt felregistrering. Det är totalt 17 deltagare som har gått till fortsatt rehabilitering (sex kvinnor och 11 män), tio som har gått till sjukdom (sju kvinnor och tre män), en som har flyttat och en som där inte någon mätning är gjord. Om vi summerar de personer som är praktik, de som söker arbete och de som har gått till fortsatt rehabilitering är det totalt 24 st, vilket motsvarar att cirka 55 procent av deltagarna har närmat sig arbetsmarknaden. Detta överträffar målet på 40 procent för de som ska närma sig arbetsmarknaden.

Om vi bryter ner resultatet utifrån kön kan vi konstatera att det är fler kvinnor än män som gått vidare till arbete, studier eller praktik. Dock är underlaget litet och ska tolkas med försiktighet. Det ska bli intressant att följa den fortsatta utvecklingen när fler deltagare avslutas framöver.

Resurser och jämställdhet

Utifrån att de horisontella principerna ska genomsyra projektets hela planering och genomförande är det av intresse att se hur tiden/resurserna i projektet fördelar sig

mellan kvinnor och män. Nedan visar vi hur den tid som projektet har redovisat till SCB har fördelat sig i insatser till kvinnor och män.

Tid tom aug -20	Tid kvinnor	Tid män	Tid TOTALT
ACTivera	6 376 tim	7 048 tim	13 424 tim
Convinere	4 199 tim	5 268 tim	9 467 tim
Skola/arbetsliv	6 684 tim	6 388 tim	13 072 tim
TOTALT	17 259 tim	18 704 tim	35 963 tim

Tid/deltagare tom aug -20	Tid/deltagare kvinnor	Tid/deltagare män	Tid/deltagare TOTALT
ACTivera	167 tim/del	201 tim/del	184 tim/del
Convinere	191 tim/del	185 tim/del	188 tim/del
Skola/arbetsliv	318 tim/del	304 tim/del	311 tim/del
TOTALT	213 tim/del	223 tim/del	218 tim/del

Ovan visar vi hur mycket tid som projekt Respondere lägger på att stödja kvinnor och män i deras utveckling mot arbete, studier och ett mer självständigt liv. Av detta kan vi se att det finns vissa skillnader i resurstilldelning. Generellt får män mer tid än kvinnor, men det är inte några större skillnader.

Vi vill dock poängtera att det i grunden inte är hur mycket resurser som fördelas till kvinnor respektive män som är det viktiga. Det viktiga är att kvinnor och män ska få "likvärdiga förutsättningar att lyckas". Ur det perspektivet är det viktigare att fokusera på i vilken omfattning som projektet använder sig av individuellt anpassade lösningar, utifrån varje enskild individs behov. I arbetet med att hitta individuella lösningar är tjänstedesign en intressant metodik, då den sätter fokus på och hjälper till att både involvera individen i sin egen utveckling och hjälpa personalen att utnyttja deltagarnas egna erfarenheter och önskemål när de planerar och genomför insatser. I slutändan är det dock hur de faktiska resultaten fördelar sig som avgör om individer har fått likvärdiga förutsättningar att lyckas. Detta är särskilt intressant eftersom resultaten (hitills) visar att trots att kvinnorna får mindre resurser är det en större andel kvinnor som går till arbete, studier och praktik.

Kompetenser och kategori av insatser

I Responderes interna uppföljning kan man analysera hur insatserna i projektet har fördelat sig mellan könen och hur tiden har fördelats på olika typer av insatser.

När det gäller området *"Delaktighet i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen"* ligger den absoluta merparten av timmarna på aktiviteterna "Stöd- och motivationssamtal" samt "Kommunikation per telefon eller mail". Fördelning av timmarna är relativt lika mellan könen.

När det gäller området *"Utredning/behandling/bistånd"* varierar fördelningen av deltagartimmar relativt kraftigt mellan könen. Kvinnor får mer än dubbelt så mycket stöd av psykolog jämfört med männen. Männen får å sin sida nästa dubbelt så mycket stöd när det gäller aktiviteterna Bostadsstöd och Medicinsk rehabilitering.

När det gäller området *"Hälsofrämjande insatser"* är den överlägset mest omfattande aktiviteten "Fysisk aktivitet". Inom den aktiviteten får kvinnor drygt 50 procent mer tid. Männen får å sin sida betydligt mer "Avslappningsövningar", även om detta generellt omfattar bara motsvarar 1/10 i tid jämfört med Fysisk aktivitet.

När det gäller området *"Arbetsrehabiliterande insatser"* är "Arbetsträning" den största, enskilda aktiviteten. Männen får drygt 20 procent mer tid inom denna kategori, jämfört med kvinnorna.

När det gäller området *"Arbetsförberedande insatser"* är den överlägset mest omfattande aktiviteten "Praktik". Här får männen cirka 30 procent mer tid än kvinnorna.

Den interna uppföljning som Respondere skapar möjlighet för intressanta analyser. Utifrån vad som beskrivs ovan uppmanar utvärderingen till ytterligare analyser och reflektion kring hur projektet och delprojekten fördelar sina insatser/resurser utifrån kön. Utvärderarna ser inget egensyfte med att insatser/resurser ska fördelas jämt mellan könen. Istället bör analyserna alltid relateras till vilka resultat som har skapats och i förhållande till de mål som är tänkta att uppnås.

Indikatorsprojektet

Projekt Respondere deltar i Indikatorsprojektet, vilket drivs av NNS. Underlag samlas in och sammanställs årsvis på nationell nivå. Men för projektet har vi plockat ut den data som har samlats in hittills. Utifrån indikatorprojektets frågeställningar är det framför allt fråga 6 som är intressant att titta närmare på. Fråga 6: "Känner du dig mer redo att kunna arbeta eller studera". Frågan besvaras på en 6-gradig skala där 1 är "Inte alls" och 6 är "Helt och hållet". Totalt är det 17 individer som har besvarat indikatorsenkäten, men bara 16 individer som har besvarat fråga 6. Medelvärdet för svaren från de 16 individerna är 3,9. Det visar att deltagarna i genomsnitt har besvarat frågan med svaret "Till stor del". Svaret indikerar således att de individer som har besvarat frågan anser att de har närmast sig arbetsmarknaden genom att de är mer redo att arbeta och/eller studera efter att de deltagit i Respondere.

Övergripande bedömning av resultat och effekter

Vi har ovan visat hur personalens tid i projektet fördelar sig mellan kvinnor och män och vi har även visat hur kompetenser används i de olika delprojekten. Det som slutligen är viktigt är dock i vilken omfattning insatserna i projektet Respondere och delprojekten skapar resultat för deltagarna, så att de i högre grad kan försörja sig själva genom arbete och studier.

Än så länge är det relativt få som har avslutats i projektet. De blir därför viktigt och av stort intresse att följa utvecklingen framöver, när allt fler deltagare avslutas. Fram till och med augusti 2020 är det 23 procent av de avslutade deltagarna som har gått vidare till arbete eller studier. Detta ska jämföras med målet för projektet som är att 40 procent av deltagarna ska komma i arbete eller studier. Däremot har 55 procent av deltagarna närmat sig arbetsmarknaden i form av praktik, söker arbete och fortsatt arbetslivsinriktad rehabilitering. De betyder att målet att 40 procent av deltagarna ska närma sig arbetsmarknaden har överträffats.

Enligt modellen för intern uppföljning ska målet ”närma sig arbetsmarknaden” mätas och följas upp med hjälp av fråga 6 i indikatorprojektet. Detta är dock inte helt lätt, då frågan besvaras i på en sex-gradig skala medan målet är satt att 40 procent av deltagarna ska närma sig arbetsmarknaden. Mätningar av fråga 6 görs när deltagare varit inskriven tre månader och vid utskrivning. Medelvärde för samtliga svar hittills vid tremånadersmätningen är 3,8 och medelvärdet för samtliga svar vid utskrivning är när denna rapport skrivs (okt -20) är 3,9. Att den inledande mätningen görs först tre månader efter inskrivning och hur frågan är formulerad skapar vissa utmaningar för att se hur resultatet förhåller sig till målet. Projektet behöver därför förtydliga vad som menas med begreppet ”närma sig arbetsmarknaden”, samt skapa en tydlig metod för uppföljning som gör det möjligt att mäta och följa upp resultatet i förhållande till målet 40 procent. Först därefter kan måluppfyllelsen analyseras på ett enkelt och tydligt sätt. Ett förslag är därför att ändra definitionen av att ”närma sig arbetsmarknaden” enligt vad som beskrivs ovan, dvs till att omfatta kategorierna praktik och söker arbete från SCB och komplettera med kategorin fortsatt arbetslivsinriktad rehabilitering enligt SUS.

Rapporten Inspektionen för socialförsäkringen ”Aktivitetsersättning, en ersättning utan ersättning” lyfter fram en problematik för målgruppen. Det är utifrån denna rapport som målet ”bryta passivitet” har satts upp i projektet. Enligt modellen för intern uppföljning ska indikatorn ”bryta passivitet” mätas och följas upp med hjälp av den interna aktivitetsuppföljningen. Respondere har en tydlig uppföljning av både vilka insatser som deltagaren får ta del av och i vilken omfattning (antal timmar) som deltagare klarar av att delta i aktiviteter. Båda parametrarna kan användas för analys. Dock finns ingen beslutad definition av begreppet ”bryta passivitet”. I den interna aktivitetsuppföljningen finns följande områden definierade:

- Delaktighet i den arbetslivsinriktade rehabiliteringen
- Utredning/behandling/bistånd
- Hälsofrämjande insatser
- Arbetsrehabiliterande insatser

- Arbetsförberedande insatser

För varje område finns ett antal, tydliga kategorier/aktiviteter, inom vilka deltagarnas tid i projektet registreras. Därigenom har projekt Respondere god kunskap kring hur deltagarnas tid i projektet fördelar sig. Tanken är att de tre avslutande områdena ovan kan ses som indikator på att individen har brutit sin passivitet. Ju fler deltagartimmar som finns inom dessa områden desto större stegförflyttning har individen gjort. Fram till när denna rapport skrivs (okt -20) har 73 procent av all deltagartid registrerats inom dessa tre områden. Därigenom är bedömningen att projektet har uppnått indikatorn att 70 procent av deltagarna ska bryta sin passivitet. Projektet bör dock fatta ett formellt beslut om definitionen av indikatorn samt skapa en rutin för att månadsvis mäta och följa upp målet så att styrgruppen är medveten om hur resultatet utvecklas under projekttiden.

Implementering

Implementering och tillvaratagande av lärande är en viktig del i projektarbete. Genom implementering ökar värdet av projektet från att "bara" stötta utvecklingen hos en målgrupp och berörda parter under själva projekttiden. Genom att ta tillvara och implementera valda delar av projektets upparbetade arbetsrutiner, metoder, organisation och samverkansstrukturer kan nytta skapas även över längre sikt. Därigenom ökar värdet av de resurser som ESF och parterna har investerat i projekt Respondere.

Medvetenhet

Det finns en tydlig medvetenhet hos personalen och ledningen i Respondere om att tillvaratagande och implementering är viktiga och önskvärda resultat av projektet. På så sätt kan lärdomar, arbetsmetoder och samverkansstrukturer från projektet fortsätta att göra nytta i de ordinarie verksamheterna. Samtidigt är det en utmaning att arbeta med implementering när det, som i Göteborg, pågår en omfattande omorganisering av samordningsförbundets verksamhet. Det är också en utmaning att arbeta effektivt med implementering när det gäller koppling till skolans verksamhet, då skolan inte ingår i de vanliga samverkansstrukturerna för samordningsförbunden. Detta behöver därför vara ett extra observandum i implementeringsprocessen.

Huvudmannaskap för en implementerad verksamhet

För att kunna implementera en verksamhet eller ett arbetssätt måste det finnas en mottagare eller huvudman. När vi diskuterar detta med personalen beskriver det att implementering behöver ske inom samordningsförbundets verksamhet och finansiering. Det är ingen av de intervjuade som tror att kommunerna i förlängningen kommer att ha resurser som de kan avsätta för att driva verksamheten inom Respondere och dess tre delprojekt vidare efter projekttidens slut.

Förutsättningar i de tre samordningsförbunden

Projekt Respondere och de tre delprojekten har byggts upp och bedrivs inom ramen för de tre samordningsförbundens ordinarie verksamheter. Det borgar för att det kommer att finnas både vilja och resurser att tillvarata lärande från Respondere i de ordinarie strukturerna inom förbunden. Utvärderingen har uppfattat att följande förutsättningar finns

- Från skola till arbetsliv/SOF Göteborg
 - Grunden för projektet har utvecklats i Göteborg Centrum och metoden sprids nu inom hela Samordningsförbundet Göteborg
 - Det finns ett reellt behov att stödja målgruppen och skolorna
- ACTivera/SOF Insjöriket
 - Bygger på den befintliga verksamheten Balder, vilken utvecklas ytterligare genom projektet
 - Det finns ett reellt behov av att stödja målgruppen
- Convinere/SOF Älv&Kust
 - Stödjer den ordinarie verksamheten inom Samordningsteamet, vilken kan vara mottagare av en implementerad verksamhet
 - Finns ett reellt behov av att stödja målgruppen

Alla tre delprojekten är väl förankrade i samordningsförbundens ordinarie verksamheter. Därigenom finns det både en tydlig mottagare, en befintlig organisation och personal samt en stabil finansiering att ta emot lärandet från projektet. Dessutom har projektägaren tillsatt en särskild resurs med ansvar för implementering och tillvaratagande av projektet. Det är därför utvärderingens bedömning att det finns goda möjligheter att kunskap och strukturer som utvecklats i projektet kommer att tas tillvara och implementeras på ett effektivt sätt. Men implementeringsfrågan behöver även i fortsättningen finnas med på styrgruppens agenda för att de potentiella, framtida vinsterna av en implementering faktiskt ska uppstå.

Tjänstedesign

Arbetet med tjänstedesign har varit en lärprocess under projektetiden fram till nuläget hösten 2020. Generellt beskriver personalen att arbetet med tjänstedesign har varit bra och metoden ligger väl i linje med samordningsförbundens arbete att stärka individen utifrån individens egna behov och förutsättningar. Tjänstedesign ligger även väl i linje med att säkerställa att de horisontella principerna genomsyrar hela verksamheten och stödet till deltagarna.

Utifrån ett implementeringsperspektiv finns dock frågeställningar som projektet och styrgruppen bör fundera över. Arbetet med att utveckla och bygga in arbetssättet/metoden tjänstedesign i projektets genomförande har skett med extern stöttning, vilket inte är något ovanligt när det gäller kompetensutveckling. Men det är utvärderingens bedömning att stödet har varit att beteckna som mycket omfattande. Mycket tid och resurser, både hos det externa metodstödet och hos personalen, har behövts. Utöver denna omfattande satsning har delprojekten dessutom varit i behov av ett utökat processtöd från det externa metodstödet efter att det planerade stödet var genomfört.

Vad vi kan bedöma är alla i grunden nöjda med det resultat som projekten har åstadkommit genom att i en ökad grad har involverat deltagarna i sin egen utvecklingsprocess. Genom arbetet med tjänstedesign har brukarinflytandet helt enkelt ökat. Men det är sannolikt inte möjligt, varken finansiellt eller tidsmässigt, att fortsätta att ha ett så omfattande externt stöd till personalen. I intervjuer har personal också uttryckt att arbetet med tjänstedesign har tagit så mycket tid att det har påverkat det egna arbetet med deltagarna. Projektet och styrgruppen bör därför fundera på hur arbetssättet och grundläggande värderingar kring tjänstedesign ska kunna implementeras och fortsätta att genomsyra den framtida verksamheten på det sätt och i den omfattning som är önskvärt. Organisationen måste helt enkelt kunna stå på egna ben utan att vara beroende av att en extern part ska upprätthålla kvaliteten.

Utvärderingens bedömning kring implementering

Utvärderarna har en lång erfarenhet av att stödja implementeringsprocesser, i ESF-projekt och andra insatser. Vi har därför tidigt fört upp frågan om implementering tidigt i dialogen med projektledning och styrgrupp. Vi upplever att projektet och styrgruppen är väl medvetna om att implementering är viktigt och att det kräver både tid, resurser och formella beslut för att bli verklighet.

Med vad som ovan har beskrivit är det utvärderingens bedömning att det finns goda förutsättningar att ta tillvara på och implementera lärande, metoder och strukturer från projektet. Vi kommer med intresse följa arbetet med implementering under den fortsatta projekttiden.

Rekommendationer

Utifrån de erfarenheter som utvärderarna har fått under arbetet med projekt Respondere och utifrån vår mångåriga erfarenhet av att utvärdera insatser inom välfärden, både kopplat till samordningsförbund och ESF, lämnar vi härmed ett antal rekommendationer. Vår förhoppning är att våra rekommendationer ska leda till diskussioner inom projektet, styrgruppen och berörda parter, så att arbetet med att stödja målgruppen kan utvecklas ytterligare.

Utvärderingens rekommendationer är:

- Målet att 40 procent av deltagarna ska gå till arbete och studier är inte uppfyllt. Utvärderingen rekommenderar därför följande; 1) Projektet bör fortsätta att utveckla arbetet med projektets matchningsfunktion, för att ytterligare stödja individerna att ta steget mot egenförsörjning genom arbete och studier samt 2) Projektets styrgrupp bör analysera om nivån på 40 procent för målet ”arbete och studier” är relevant eller om den bör korrigeras.
- En omfattande andel av deltagarna gör stegförflyttningar mot arbetsmarknaden, men är i behov av fortsatt stöd. Projektet bör därför arbeta med att utveckla överlämningsprocessen till individens nästa steg efter projektet. Allt för att undvika att individen tappar tempo in sin utvecklingsprocess och riskerar att hamna mellan stolarna.
- Projektet behöver säkerställa hur arbetet med tjänstedesign ska kunna fortsätta att bedrivas inom projektets och samordningsförbundens verksamhet i framtiden. Hittills har detta arbete varit beroende av omfattande externt stöd. Därmed finns en uppenbar risk att arbetet inte kan upprätthållas när det externa stödet inte längre finns att tillgå.
- Projektet bör fortsätta det strukturerade arbetet med intern uppföljning och att särskilda analyser görs utifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- Projektet bör fortsätta det strukturerade arbetet med att förbereda, planera och genomföra implementering av projekt Respondere inom de tre samordningsförbunden.
- Implementering och tillvaratagande kan ske på många olika sätt. Det är utvärderarnas bedömning att projekt Respondere har arbetat mycket med metodutveckling under projektets gång. Implementering kommer till stor del fokusera på hur upparbetade metoder, arbetssätt och samverkansstrukturer ska tas tillvara i de ordinarie verksamheterna. Men implementering är också kopplat till spridning av kunskap och erfarenheter. Hur ska då denna kunskap både kunna spridas på ett effektivt sätt och skapa hållbara effekter? Ett förslag skulle kunna vara att projektet sammanställer en beskrivning av sin värdeskapande individprocess och de metoder som har använts för att skapa tydliga och hållbara resultat för deltagarna på deras resa mot ett liv där de kan försörja sig själva genom arbete. Detta skulle med fördel kunna dokumenteras i en metodbok. Därigenom skulle lärandet från projektet både kunna spridas och finnas kvar över tid. Detta skulle även till viss del kunna ses som ett komplement/ersättning till det metodutvecklande arbete som skulle ske inom

ramen för det transnationella utbytet, vilket inte längre kan genomföras i den omfattning som var tänkt.

- Det är en viktig framgångsfaktor att det finns en övergripande projektledning, vilken är stabil över tid. Speciellt gäller det i den typ av paraplyprojekt som Respondere är. Vi vill därför rekommendera styrgruppen att arbeta nära och stödja projektledningen i deras arbete, så att denna stabilitet kan bibehållas under hela projekttiden. I detta innefattas även att säkerställa att projektledningen känner en trygghet inför hur deras uppdrag kommer att se ut också efter projekttidens slut. Annars finns en uppenbar risk att projektledningen söker sig till andra utmaningar innan projektet och implementeringsprocessen är genomförd. I så fall skulle projektet och implementeringsprocessen tappa både kapacitet och kompetens, vilket kommer att påverka effektivitet, måluppfyllelse och det samhällsekonomiska resultatet för både projekt Respondere och en implementerade verksamheten.
- Kontinuitet är viktigt för deltagarna. Det beskriver de själva och det visar även aktuell forskning. Utvärderingen rekommenderar därför projekten att skapa en planering och ha en mycket konkret uppföljning för att säkerställa en kontinuerlig kontakt med deltagarna. När insatsen väl har påbörjats måste momentum i deltagarnas utvecklingsprocess bibehållas. Annars finns uppenbar risk att utvecklingen avtar eller helt upphör. Detta gäller även för att undvika uppehåll under sommarmånaderna.

Avslutningsvis

Utvärderarna hoppas att denna delrapport kan bidra till ökad kunskap och utveckling i projekt Respondere och de tre delprojekten. Vi önskar lycka till i det fortsatta arbetet.

Göteborg 2020-11-13

Jonas Huldt

Payoff AB

Eva Sennemark

Contextio Ethnographic AB